

Tutkimuksen rahoittajien ja julkaisijoiden sekä tutkimusorganisaatioiden politiikkasuositukset

Yleiskatsaus nykytilanteeseen

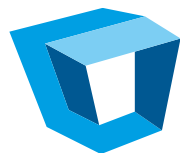
Sami Borg

Tietoarkiston seminaari

*Avoim tutkimusdata ja aineistonhallinta
ihmistieteissä*

Tampere 1.12.2014

YHTEISKUNTATIETEELLINEN TIETOARKISTO
FINLANDS SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA DATAARKIV
FINNISH SOCIAL SCIENCE DATA ARCHIVE

Tutkimusdatapolitiikat Suomen näkökulmasta?

Viisitasoinen luokittelu (Taxonomy of data sharing initiatives)

- I Kansainväliset ja ylikansalliset aloitteet ja suositukset
- II Kansalliset aloitteet
- III Tieteenala- ja tutkimusrahoittajakohtaiset aloitteet ja suositukset
- IV Institutionaaliset eli toimijakohtaiset aloitteet ja suositukset
- V Hankekohtaiset aloitteet ja suositukset

Lähde: Ruusalepp, Raivo (2008):

INFRASTRUCTURE PLANNING AND DATA CURATION. A COMPARATIVE STUDY OF INTERNATIONAL APPROACHES TO ENABLING THE SHARING OF RESEARCH DATA. SUMMARY AND MAIN FINDINGS. DCC / JISC.

http://www.jisc.ac.uk/media/documents/programmes/preservation/data_sharing_report_main_findings_final.pdf

Kansainväliset/ylkansalliset aloitteet ja suositukset

- > Kasvava määrä avointa dataa ja myös erityisesti tutkimusdatan avoimuutta koskevia aloitteita 2000-luvulta alkaen
- > OECD 2006: Julkisrahoitteisen tutkimusdatan avoimuussuositus
- > EU: esim. Horisontti 2020n avoimuussuosituksset

Kansalliset aloitteet ja suositukset

- > Valtakunnalliset tukipalvelut ja kansalliset kehittämishankkeet (Tietoarkisto 1999-, CSC, CLARIN ym.)
- > ESFRI-prosessiin liittyvät tutkimusinfrastruktuurien kansalliset tiekartat (2009 ja 2014)
- > CSC:n koordinoimat tutkimuksen tietoaaineistojen avointa saatavuutta edistävät kansalliset hankkeet:
  - TuTi 2009-10 Tieto käyttöön. Tiekartta tutkimuksen sähköisten tietoaaineistojen hyödyntämiseksi (2011)
  - TTA 2011-13 mm. [Tutkimusdatan hallinnan tilannekartoituksen raportti](#) (2013) ja Tiedon saatavuus -ryhmän raportti ja OKM:n palaute yliopistoille
  - ATT Avoin tiede ja tutkimus, 2014-17
- > hallitusohjelmaan kirjatut yleiset avoimuuden edistämisen periaatteet

Tieteenala- ja tutkimusrahoittajakohtaiset suositukset / Suomen Akatemia

- > 2000-luvun alussa Suomen Akatemialta (SA) suositus tallentaa SA:n rahoittamissa hankkeissa kertyvä yhteiskuntatieteellinen aineisto tietoaarkistoon
- > 2010-luvun alussa SA:lta vaatimus aineistonhallintasuunnitelman laatimisesta ja liittämistä kaikkien tieteenalojen rahoitushakemuksiin
- > SA on hiljattain päivittänyt tutkimusdatan hallinta- ja avaamissuosituksiaan

SA:n ohje aineistohallintasuunnitelmasta, 9/2014 (I)

- > Hakemukseen tulee sisältyä tutkimussuunnitelman osana myös hankkeen aineistohallintasuunnitelma, jossa kerrotaan
  - miten tutkimushanke aikoo hankkia ja käyttää tietoaineistoja
  - mitkä ovat hankkeen käyttämien ja synnyttämien aineistojen omistus- ja käyttöoikeudet
  - miten tutkimushankkeen tuottamia (tai tutkimusinfrastruktuurien avulla tuotettuja) tietoaineistoja aiotaan säilyttää ja avata ne muille tutkijoille myöhempää käyttöä varten
  - miten aineistot mahdollisesti suojataan.
- > Akatemia suosittelee, että sen rahoittamat tutkijat ottavat selvää mahdollisuudesta aineistojen pitkäaikaistallennukseen.

SA:n ohje aineistohallintasuunnitelmasta, 9/2014 (II)

- > Akatemian suositus on, että tutkimusaineisto säilytetään ja avataan oman tieteenalan kannalta tärkeissä kansallisissa tai kansainvälisissä arkistoissa. Tällaisia arkistoja ovat esimerkiksi
  - Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto FSD
  - FIN-CLARIN-tietokanta (kieliaineistot)
  - CSC:n IDA- säilytyspalvelu ja sen KATA-metatietokatalogi sekä avointen aineistojen julkaisualusta AVAA
  - CERNin Zenodo-arkisto

Lisätietoja tutkimusaineistojen avaamisesta: Avoin julkaiseminen ja tutkimusaineistojen avaaminen (Akatemian verkkosivuilla)

Institutionaaliset eli toimijakohtaiset suositukset

- > Suomen yliopistoista osa laatinut tai laatimassa omaa tutkimusdatapolitiikkaa, suurimmassa osassa ei ole vielä ryhdytty konkreettisiin toimiin
- > Valtion asiantuntijaorganisaatioissa tilanne on samankaltainen: joissakin asiasta on annettu virallisia ohjeita ja avoimuuspolitiikkoja on olemassa (esim. Avoin Suomi –messut 2014)
- > LYNET (2015 alkaen Luonnonvarakeskus) ”...tavoitteena on julkaista laitosten tuottamat **julkiset tietoineistot verkossa vapaasti, maksuttomasti ja koneluettavassa muodossa**”.
- > Datapolitiikan laatiminen on vireillä useissa asiantuntijaorganisaatioissa (esim. THL)

Hankekohtaiset suositukset

- > Hankekohtaiset suositukset ovat melko harvinaisia
- > Tarpeen mukaan sovittuja käytäntöjä tutkimusaineiston avaamisesta muille kuin projektin tai oman organisaation tutkijoille
- > Onko aineistohallintasuunnitelmaa vai ei?
- > Suunnitelman mukaisten käytäntöjen toteutuminen?
(Kysymys koskee kaikkia politiikkasuositusten tasoja.)

Tieteellisten julkaisijoiden datapolitiikat: kv. tilanne

- > Tieteellisten aikakauslehtien ja yhdistysten suositukset tutkimusdatan avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi ovat yleistyneet varsinkin kuluvalle vuosikymmenellä
- > Merkittävät tahot näyttävät mallia → **Nature**: ”A condition of publication in a Nature journal is that authors are required to make materials, data and associated protocols promptly available to others without undue qualifications.”
- > “Data sets must be made freely available to readers from the date of publication, and must be provided to editors and peer-reviewers at submission, for the purposes of evaluating the manuscript.”
- > **Science**: “All data necessary to understand, assess, and extend the conclusions of the manuscript must be available to any reader of Science. Science supports the efforts of databases that aggregate published data for the use of the scientific community” and provides a list of approved databases in the Data and Materials Availability section of the [General Information for Authors](#).”

Julkaisijoiden datapolitiikat: kv. tilanne

- > Tutkimukset osoittavat avoimuussuuntauksen vahvistuneen myös esimerkiksi yhteiskuntatieteissä, kuten taloustieteissä ja politiikan tutkimuksessa.
- > Vlaemink, Sven (2013): Research Data Management in Economic Journals. In Open Economics.
<http://openeconomics.net/resources/data-policies-of-economic-journals/>
- > Gherghina, Sergiu and Katsanidou, Alexia (2013) : Data Availability in Political Science Journals. European Political Science 12/2013: 333-349. Published online 1 March 2013.

Julkaisijoiden datapolitiikat: tilanne Suomessa

- > Kansalliset tieteelliset yhdistykset ja niiden lehdet eivät ole juurikaan vielä reagoineet kv. suuntaukseen
- > Kotimaisten tutkimusrahoittajien ja tutkimusorganisaatioiden sekä kansainvälisten tieteellisten yhdistysten esimerkit lisännevät myös kotimaisten tieteellisten yhdistysten datapolitiikkasuositusten määrää lähivuosina

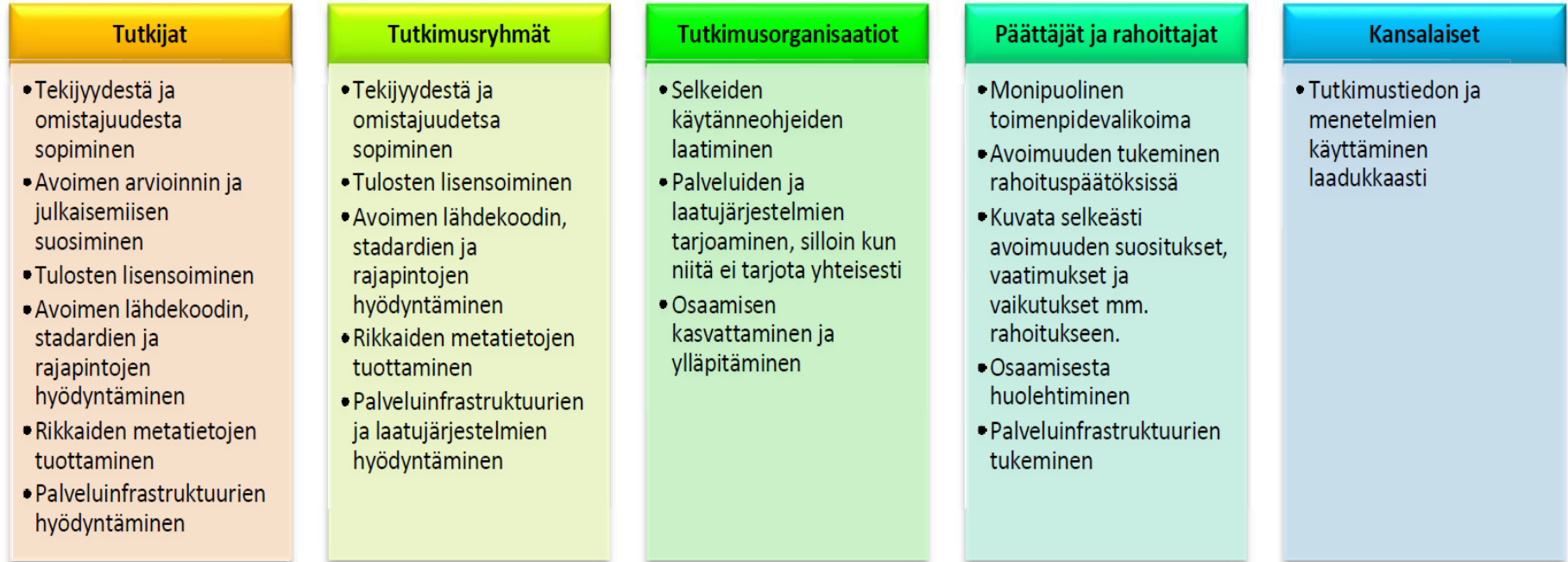
OKM:n kirjallinen palaute yliopistoille, 11/2014

”Jatkossa koko tutkimuskaaren avoimuuden rooli tulee entisestään korostumaan ja eri rahoitusinstrumentit edellyttävät tutkimuksen tuloksena syntyneiden julkaisujen ja aineistojen avointa saatavuutta (vrt. esimerkiksi Horizon2020). Vuodesta 2015 alkaen Suomen Akatemia edellyttää tutkimushankkeissaan sitoutumista julkaisujen avoimeen saatavuuteen ja edistää tutkimusaineistojen ja -menetelmien avointa saatavuutta.

”Yliopistojen konkreettiset toimenpiteet tieteen ja tutkimuksen avoimuuden edistämiseksi ovat kuitenkin vasta käynnistymässä. Avoimuus tulee ulottaa jokaiseen tutkimusprosessin vaiheeseen. Tutkimusdatan hallinta edellyttää riittävien resurssien ohella panostusta infrastruktuureihin, datanhallintaan liittyvään koulutukseen ja ohjeistukseen.”

”Yliopistojen tulee huolehtia siitä, että avoimuuden suunnittelusta ja toteutuksesta tulee luontainen osa tutkimustyötä niin aineistojen, menetelmien kuin julkaisujenkin suhteen. Tutkimusjulkaisujen julkaisuarkistojen ja rinnakkaistallentamisen tulee olla helppokäyttöisiä ja avoimesti hyödynnettävissä ja tutkijoita tulee velvoittaa rinnakkaistallentamaan omat työnsä. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa avoimen tieteen ja tutkimuksen kulttuurin, teknisen kehittämisen ja osaamisen edistämistä avoimen tieteen ja tutkimuksen hankkeessa.”

Tutkimusdatapolitiikat: toimeenpano ja työnjako?

Kuva 5: Toimenpiteet avoimuuden edistämiseksi toimijoittain.

Lähde: ATT / Avoimen tieteen tutkimuksen käsikirja (versio 2.6.2014)

Tutkija ja tutkimusdatan avaaminen

